

De zonen van Medea

MARIT VAN DER MEULEN

‘I see dead people’, roept Edgar, de oudste zoon van Jason en Medea. Hij rijdt op een bureaustoel op wielmpjes door een enorme sneeuw witte ruimte. Gijs, zijn broertje, lacht.

Een detail uit Simon Stones bewerking van Euripides’ *Medea* uit 431 voor Christus. *Medea*, de Griekse tragedie, het familiedrama waarin Medea voorkomt dat haar kinderen aan Jason en zijn nieuwe vrouw, een koningsdochter, toegewezen zullen worden, eenvoudigweg door ze te vermoorden. Stone maakte zijn bewerking uit 2014 voor en samen met acteurs van Toneelgroep Amsterdam.

Euripides’ *Medea* is tovenaars. Ze hielp Jason aan het Gulden Vlies, toen zijn mannelijke kracht daartoe ontoereikend bleek. Jason, verwickeld in een familievete, had een heldendaad nodig om zijn vermeende recht op een troon te verzilveren.

Stones *Medea* oefent de toverkunst van de moderne tijd uit. Zij is arts en hoofdonderzoeker in de farmaceutische industrie. Ook Jason is arts. Stone liet zich inspireren door het waargebeurde verhaal van de arts Debora Green, een twintigste-eeuwse *Medea*, die haar kinderen liet verbranden en haar Jason poogde te vergiften.

In de tragedie van Euripides hebben de kinderen geen stem. Ze ondergaan hun noodlot gelaten. Stone doet een heel bijzondere ingreep: hij vertelt het familiedrama groten-deels vanuit het perspectief van de jongens, Gijs en Edgar. Twaalf en veertien jaar oud. In een lege sneeuw witte ruimte waar de wanden aan de horizon taps toelopen woont de familie. En Jasons vriendin. Er

zijn nergens deuren. Geen meubels. Geen bedden. Niets.

Medea is bij aanvang van de tragedie net ontslagen uit een psychiatrische kliniek. Ze onderging er een door de rechter opgelegde behandeling in verband met verdenking van poging tot vergiftiging van Jason. Jason deelt het bed met een prinses van de eenentwintigste eeuw: de dochter van de directeur van de farmaceutische industrie.

Alles in de wereld van het gezin is zichtbaar. Alles is transparant. Het huis van Jason en *Medea*, het appartement van Jasons vriendin, het laboratorium, de werkplaats van de reclassering. De volwassenen hebben geen rekwisieten. De jongens hebben bureaustoelen op wielmpjes waarmee ze door de ruimte crossen. Én: ze hebben een videocamera. Een camera waarmee ze voor school een dagboek moeten filmen. Op het doek boven het toneel zien we hoe zij kijken naar die wereld waarin alles zichtbaar lijkt. Er zijn geen geheimen. De jongens horen alles. Mama is thuis. Ze belooft pizza. En ze gaat nooit meer weg. Alles komt goed.

Belooft ze. Maar mama drinkt. En ze verslaapt zich voor het ontbijt. Niet papa bel-len. Vriendin van papa bakt brownies. Lekker. Wie slaapt waar? Waar denk je aan als je met mij vrijt? Papa pakt mama’s fles af. Maar Edgar pakt hem. En hij gooit de fles over papa heen naar Gijs. Leuk, papa plagen. Papa wordt boos. ‘Geef ’m aan papa lieverd’, zegt mama. ‘Waarom moet jij altijd alles verpesten, papa?’

In het Griekse theater vindt dat wat ‘obsceen’ is buiten het zicht van het publiek plaats — ‘obsceen’ betekent ‘achter het toneel’. Papa en mama vrijen. Wij zien het niet. Maar de camera wel. En dus wij ook. ‘Papa is zijn onderbroek kwijt! Zo wordt het echt een spannend videodagboek, Gijs.’

Edgar en Gijs vangen met hun camera alle perikelen van papa, mama en vriendin. En wie een filmpje heeft van blote mensen, kan pesten ... Dat weet sinds het computertijdperk ieder kind.

Stone zegt in een interview dat hij probeert mensen in het theater gezamenlijk iets te laten beleven en ergens over te laten denken. Kinderen doden om wraak te nemen op een ex, mag natuurlijk niet. Maar in moraal is Stone absoluut niet geïnteresseerd. Hij schetst de wereld van een gezin. Een welgesteld gezin. Moeder is dokter, vader ook. De jongens gaan naar school. Vader wordt verliefd. Op een leuke vrouw. Stones personages vertellen niet over vroeger. Niet over hoe het ooit was, noch over hoe het had moeten zijn. Stones personages bestellen eten, kijken televisie en maken plannen voor vakantie.

Op één uitzondering na: in het kader van de reclassering moet Medea in een boekhandel werken. De farmaceutische industrie is — na haar geknoei met gif — een no-go-area. De boekhandelaar dist verhalen op: over een vrouw die de penis van haar man afhakte. En ex aequo: hij leest in Ovidius over een man die de tong van een vrouw afsneed. Ik denk dat Stone zo zijn opvatting over traumata én over theater weergeeft: achter de transparante wereld is een verhaal. Een dramatisch verhaal. Een verhaal dat verteld moet worden, dat geschiedenis moet worden.

‘Moet wel moeilijk voor jullie zijn jongens?’, zegt de maatschappelijk werkster, die namens de reclassering de situatie in

huize Medea komt beoordelen. De jongens lachen. ‘Mama? En papa? Nee, geen probleem, wij kijken naar *The Sopranos*.’ ‘Hè, maar daar zijn jullie toch te jong voor?’

Edgar en Gijs spelen met mama in het park. Ze gooien met wat wel blaadjes lijken naar elkaar ... Het zijn dwarrelende asvlokjes. Edgar zei het al: ‘I see dead people.’

Twee jongens, dollend met een camera, stoeiend met blaadjes en bureaustoelen. Kijkend naar *The Sopranos*. Nieuwsgierig. Met plannen. Opgewonden. Plagen. En boos. Op wie? Op mama? Mama die papa met voorbedachten rade gif toediende? Op papa die zomaar verliefd werd? Nee. De jongens zijn boos op papa's vriendin. Een moderne prinses. Een prinses met een toekomst. Een prinses die alles op wil lossen met popcorn en brownies bakken.

In deze heel bijzondere bewerking van Medea vertelt Stone een geheim: jongens houden van hun moeder. Ook als moeder ziek is. Vaders komen daar niet tussen. En vriendinnen van vaders al helemaal niet. In een familiedrama ontspoot iedereen. Kinderen nemen wraak. Stoeien met moeder op haar bed. En vliegen in de fik. Euripides' Medea vlucht op een wagen naar Helios, de zon, haar grootvader. Stones Medea verbrandt mee met de kinderen. Jason en zijn prinses kijken toe. Alleen maar weer vertellen van 431 voor Christus tot 2015 na Christus helpt. Misschien een beetje.

Medea van Simon Stone is van 15 t/m 20 oktober 2015 opnieuw in Amsterdam te zien.